

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13.03.1989, sp. zn. 1 Tz 4/89, ECLI:CZ:NS:1989:1.TZ.4.1989.1

Číslo: 34/1990

Právní věta: II. K hodnocení posudku znalce z oboru doprava, odvětví silniční doprava.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 13.03.1989

Spisová značka: 1 Tz 4/89

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Posudek znalecký

Předpisy: 141/1961 Sb. § 113

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 34/II

II. K hodnocení posudku znalce z oboru doprava, odvětví silniční doprava.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 13. 3. 1989 sp. zn. [1 Tz 4/89](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení krajského soudu v Praze z 12. října 1988 sp. zn. 8 To 503/88 a rozsudek okresního soudu v Kolíně z 8. srpna 1988 sp. zn. 2 T 94/88 a okresnímu soudu v Kolíně přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 8. 8. 1988 sp. zn. 2 T 94/88 okresní soud v Kolíně uznal obviněného J. P. vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. spočívajícím v tom, že dne 3. 1. 1988 kolem 12.00 hod. při jízdě se svěřeným vozidlem Škoda 1203 SPZ KOC 74-36 po silnici č. 1132 ve směru od Kostelce nad Černými lesy do Přehvozdí, okres Kolín, v důsledku nepřiměřené rychlosti v km 5,6 vjel do pravého příkopu, dostal smyk, po odražení se vozidlo převrátilo na střechu a při tom utrpěla spolujezdkyně D. P. těžké zranění, zejména zlomeninu III. hrudního a I. bederního obratle a na vozidle vznikla škoda 17 409,- Kčs. Za to mu uložil podle § 224 odst. 1 tr. zák. za použití § 43 odst. 1 a § 44 odst. 1, 3 tr. zák. trest nápravného opatření v trvání osmi měsíců se srážkou z odměny za práci ve výši 20 %.

Odvolání obviněného proti rozsudku krajský soud v Praze usnesením ze dne

12. 10. 1988 sp. zn. 8 To 503/88 podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení podal generální prokurátor ČSR ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. Pochybení krajského soudu v Praze spatřuje v tom, že odvolání obviněného rozhodl podle § 256 tr. ř., aniž v rámci přezkumné povinnosti odvolacího soudu podle § 254 odst. 1 tr. ř. zjistil, že rozhodnutí okresního soudu o vině obviněného nemá podklad v úplně zjištěném skutečném stavu věci a ve správně hodnocených provedených důkazech. Podle stížnosti pro porušení zákona vytýkané vady rozsudku spočívající v nedostatečné objasněnosti okolností, za nichž k nehodě došlo. Skutková zjištění okresního soudu vycházejí jen ze znaleckého posudku z oboru doprava, odvětví silniční doprava, jehož závěry však nejsou podloženy spolehlivými zjištěními o dopravní situaci v místě nehody a o způsobu jízdy obviněného i nezjištěného protijedoucího vozidla v kritické době. Neodůvodněný je i závěr okresního soudu, že příčinou nehody byla nepřiměřená rychlost jízdy obviněného, neboť rychlost přiměřená daným dopravním podmínkám zjišťována nebyla. V závěru stížnosti pro porušení zákona proto generální prokurátor ČSR navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon v citovaných ustanoveních trestního řádu a v řízení, jež mu předcházelo, v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v neprospěch obviněného, aby obě rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Skutková zjištění, z nichž vycházel okresní soud při posuzování jednání obviněného, jsou podrobně rozvedena v odůvodnění napadeného rozsudku. Na rozdíl od jeho výrokové části z nich vyplývá, že příčinou nehody nebyla nepřiměřená rychlost jízdy obviněného, ale to, že proti obviněnému v nepřiměřené rychlosti vyjel z nepřehledné zatáčky nezjištěný automobil, na který obviněný opožděně reagoval, sjel do pravého příkopu silnice, dostal smyk a v něm havaroval. Závěr o pozdní reakci obviněného okresní soud odůvodnil tím, že od konečné polohy vozidla po nehodě, ještě před nepřehlednou zatáčkou, k počátku jeho smykových stop je vzdálenost 84,7 m a obviněný tedy mohl na protijedoucí vozidlo reagovat ihned po jeho výjezdu ze zatáčky a nikoliv až na poslední chvíli stržením řízení vpravo. Zároveň uvedl, že zjištěná rychlost jízdy obviněného - 80,58 km/hod. byla rychlostí nepřiměřenou, neboť při šíři vozovky 5,8 m neumožňovala udržet bezpečný boční odstup od míjeného vozidla či od pravého okraje vozovky. Tato konstrukce nehodového děje je však v rozporu s obsahem provedených důkazů.

Z úvah okresního soudu vyplývá, že nezjištěné protijedoucí vozidlo vyjelo do výhledu obviněného z levotočivé zatáčky následující za úsekem vozovky, v němž obviněný havaroval, a že ačkoliv by mohl včas spatřit reagoval na něj opožděně. Tento názor je nesprávný. Z výsledků ohledání místa nehody je patrné, že vozidlo řízené obviněným havarovalo na přímém úseku vozovky s mírným klesáním, který se nachází již v obci Přehvozdí mezi dvěma, ve směru jízdy obviněného, levotočivými zatáčkami. První z těchto zatáček je ještě před uvedenou obcí a zprava do ní vyústuje vjezd do vojenského prostoru. Podle výpovědi obviněného, při jízdě v přímém úseku vozovky ještě před touto zatáčkou se proti němu v jeho jízdním pruhu náhle objevil rychle jedoucí osobní automobil, na který zřejmě reagoval vyhnutím vpravo a míjel se s ním přibližně na úrovni křižovatky. Svědkyně D. P., spolujezdkyně obviněného, uvedla, že ještě před obcí Přehvozdí právě sledovala zmíněný vojenský prostor, když uslyšela nadávku obviněného, adresovanou zřejmě protijedoucímu řidiči; jeho vozidlo již nezahlédla, vzápětí však následovaly smykové pohyby jejich automobilu. Také z obsahu úředního záznamu ze dne 14. 3. 1988 vyplývá, že v místě nehody obviněný vyšetřovateli označil místo, odkud protijedoucí vozidlo poprvé spatřil. To se nachází v mírné levotočivé zatáčce s vjezdem do vojenského prostoru, asi 84 m před dopravní značkou označující obec Přehvozdí. Z těchto skutečností jednoznačně vyplývá, že k setkání obou vozidel došlo v levotočivé zatáčce (či v její

blízkosti), ve směru jízdy obviněného předcházející přímému úseku vozovky, v němž později došlo k nehodě, a že uvedené vozidlo proti obviněnému nevyjelo až z další levotočivé zatáčky za místem havárie vozidla, jak uvažoval okresní soud.

Nepodložené je i zjištění okresního soudu, že po vyhnutí vpravo vozidlo obviněného sjelo do pravého příkopu silnice a poté dostalo smyk. Z protokolu o nehodě v silničním provozu, z plánu místa dopravní nehody i z fotodokumentace je patrné, že počáteční jsou smykové stopy vozidla na pravém okraji vozovky z nánosu škváry, písku a hlíny ve vzdálenosti 6 m za výchozím bodem měření. Žádná ze zjištěných stop ani jiné důkazy nenasvědčují tomu, že by již v této fázi jízdy vozidlo opustilo vozovku a sjelo do příkopu.

Důsledkem těchto chybných skutkových zjištění o průběhu posuzované nehody je pak i zřejmá nesprávnost závěru okresního soudu o pozdní reakci obviněného na protijedoucí vozidlo jako o příčině nehody, neboť dopravní situace, z níž vycházel, na daný případ nedopadá. V provedených důkazech nemá oporu ani závěr okresního soudu, že vznik nehody obviněný zapříčinil nepřiměřeně rychlou jízdou. K němu okresní soud dospěl na základě zjištění, že vzhledem k šíři vozovky 5,8 m a rychlosti jízdy 80,58 km/hod. obviněný nebyl s to dodržet bezpečný boční odstup od pravého okraje vozovky, event. od protijedoucích vozidel podle „zásady“, že bezpečný odstup se rovná dvojnásobku rychlosti vyjádřené v centimetrech. K této skutečnosti se nevztahuje žádný z dosud provedených důkazů, a proto nelze považovat za prokázané, že mezi rychlostí jízdy obviněného a vznikem nehody byl vztah příčinné souvislosti. Nedostatek důkazů v tomto směru nebylo možno nahradit jen obecným odkazem na zmíněnou zásadu, ostatně nebylo možno nahradit jen obecným odkazem na zmíněnou zásadu, ostatně ne zcela jednoznačně platnou (viz Příručka znalce - Analytika silničních nehod, Bradáč a kol., str. 415).

Zjištěné vady rozsudku nelze odstranit ani správným hodnocením provedených důkazů. Spolehlivé skutkové závěry o okolnostech, za nichž k nehodě došlo, bylo možno učinit jen na základě úplného objasnění dopravních poměrů v místě setkání obou vozidel, zejména výhledových poměrů obviněného do protisměru a co nejpřesnějšího zjištění způsobu jízdy obviněného i nezjištěného protijedoucího řidiče v kritické době. K tomu dosud provedené důkazy nepostačují. Náležitý obraz o dopravních poměrech v místě nehody neposkytují především výsledky jeho ohledání. Protokol o nehodě v silničním provozu obsahuje pouze údaje vztahující se k bezprostřednímu okolí místa havárie vozidla. Postrádá však podrobnější popis situace, která mu předchází, zejména právě levotočivé zatáčky, v níž se vozidla měla míjet, a jejího okolí. Pouze skutečnosti uvedené v protokolu o nehodě v silničním provozu pak znázorňuje i plánek místa dopravní nehody. Jeho vadou je také to, že v něm není uvedeno, v jakém měřítku byl zpracován. Správnost zakreslené situace nelze porovnat s údaji v protokolu o nehodě ani s použitím obvyklých měřítek (1 : 200, 1 : 300), neboť např. znázornění počátku smykových stop vozidla, které se mají nacházet 6 m za výchozím bodem měření, žádnému z nich neodpovídá.

Neobjasněny zůstaly též výhledové poměry obviněného do protisměru při přibližování se k místu nehody. Tato okolnost mohla být zjištěna jen vyšetřovacím pokusem v místě nehody, který však nebyl proveden. Nedostatek tohoto důkazu nemůže nahradit zmíněný úřední záznam vyšetřovatele ze dne

13. 3. 1988, z jehož obsahu je mimo jiné patrné, že z místa, které obviněný v přítomnosti obhájce označil jako místo, odkud poprvé spatřil protijedoucí vozidlo, je dohlednost do protisměru na vzdálenost 90 m. Je totiž zřejmé, že smyslem tohoto úkonu vyšetřovatele bylo objasnit na podkladě bezprostředního zkoumání místa nehody nové skutečnosti důležité pro trestní řízení. Šlo tedy o ohledání (vyšetřovací pokus) podle § 113 odst. 1 tr. ř., které může být v trestním řízení důkazním prostředkem jen tehdy, přechází-li jeho zahájení poučení obviněných, příp. svědků jako před výslechem a jsou-li jeho výsledky dokumentovány formou předepsanou trestním řádem (§ 113 odst. 2 tr. ř.), tedy je-li o něm sepsán protokol, který splňuje náležitosti uvedené v § 55 a násl. tr. ř. Tento

procesní postup však vyšetřovatel nerespektoval. Jde proto o vadně provedený důkaz, z něhož v trestním řízení nelze vycházet.

Kromě nepřesných a kusých výpovědí obviněného se žádný z dalších provedených důkazů nevztahuje ke způsobu jízdy obviněného i protijedoucího vozidla v kritické době. I tyto skutečnosti měly být zjišťovány vyšetřovacím pokusem, provedeným v místě nehody v přítomnosti příbraného znalce z oboru dopravy, odvětví silniční doprava. Při něm měl obviněný přesně označit místo, odkud protijedoucí vozidlo spatřil, jakož i místo, kde se v této době nacházelo. Měl též podrobně popsat, v jaké dráze se proti němu vozidlo pohybovalo a v kterém okamžiku a jakým způsobem na jeho přítomnost ve vozovce reagoval. Zároveň měl alespoň odhadnout rychlost jeho jízdy. S přihlédnutím k výhledovým možnostem obviněného do protisměru pak měl znalec z technického hlediska zhodnotit správnost údajů obviněného, posoudit včasnost a správnost jeho reakce a také její vliv na další průběh jízdy jím řízeného automobilu.

Podle výsledků vyšetřovacího pokusu se měl znalec také vyjádřit k tomu, že vozidla se minula, aniž došlo k jejich střetu. Ve svém posudku znalec totiž vycházel z úvahy, že k meznímu minutí obou vozidel postačilo vyhnutí vpravo u každého z nich o vzdálenost 0,75 m. Nevyložil však, co míní mezním minutí, ani z jakých podkladů vycházel při stanovení uvedeného bočního vychýlení vozidel vpravo jako postačujícího k tomu, aby ke střetu nedošlo. Z toho vyplývající závěr, že za této situace museli oba řidiči na sebe reagovat ze vzdálenosti řádově 77 - 88 m, je pak nepřesvědčivý. Uvedenými zjištěními totiž znalec nesledoval objasnění mechanismu nehody, ale soustředil se jen na technické zhodnocení výpovědi obviněného z přípravného řízení, že protijedoucí vozidlo spatřil na vzdálenost asi 10 m. Správnost tohoto údaje však obviněný zpochybnil u hlavního líčení okresního soudu i u veřejných zasedání krajského soudu v Praze a Nejvyššího soudu ČR svými námitkami proti správnosti protokolace jeho výpovědi vyšetřovatelem. Nedostatkem znaleckého posudku je dále to, že postrádá zhodnocení vlivu rychlosti jízdy obviněného na vznik nehody. V tomto směru bude proto třeba znalecký posudek doplnit o zjištění, zda uvedená rychlost jízdy obviněného umožňovala bezpečné projetí inkriminovaným úsekem vozovky, případně jakou nejvyšší rychlost k tomu bylo třeba zvolit.

Vadné zjištění skutkového děje okresním soudem a neúplně provedené dokazování nedovolovalo učinit správné skutkové závěry o průběhu a příčinách posuzované dopravní nehody a v důsledku toho ani správné posouzení jednání obviněného po posouzení jednání obviněného po právní stránce.